

EXTRAS - RAPORT

**privind participarea AEP la *Atelierul de schimb de experiențe de teren*, organizat de
Forumul femeilor din cadrul RECEF,
în data de 15 aprilie a.c., ora 16:00 (EET)**

În conformitate cu invitația primită de Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) din partea Rețelei de competențe electorale francofone (RECEF), înregistrată la AEP cu nr. 7008/24.03.2021, în data de 15 aprilie a.c. a avut loc *Atelierul de schimb de experiențe de teren*, organizat de Forumul femeilor din cadrul RECEF (orig. *RECEF - Forum des femmes: atelier de partage d'expériences terrain*).

Amintim faptul că, în data de 3 decembrie 2020, Forumul RECEF pentru femei a organizat un *webinar* cu privire la modul în care organismele de management electoral pot elabora politici sensibile la problematica genului. Acesta a fost realizat în colaborare cu Centrul European de Sprijin Electoral (ECES, *European Center for Electoral Support*). Instituția noastră a fost reprezentată la acest eveniment de către doamna Alina-Alexandra IORDACHE, consultant parlamentar în cadrul Serviciului relații externe, Departamentul cooperare internațională.

Atelierul care a avut loc în data de 15 aprilie a.c. a reprezentat o continuare a demersului demarat la sfârșitul anului 2020. În cadrul evenimentului au fost prezentate studii de caz de către reprezentanți ai organismelor de management electoral din Canada, Madagascar și Niger. De asemenea, ordinea de zi a inclus discuții despre problemele cu care se confruntă organismele de management electoral privind implementarea politicilor de gen, precum și chestiuni specifice referitoare la garantarea egalității de gen în cadrul proceselor electorale.

Tema centrală a acestui atelier a fost: *Dezvoltarea unei politici interne de gen, în cadrul unui organism de management electoral: de ce și cum?*

Agenda atelierului a cuprins mesajul introductiv, rostit de președintele RECEF, domnul G-ral Siaka SANGARE, Delegat General pentru alegerile din Mali, urmat de o scurtă alocuțiune a doamnei Eva PALMANS, director al Direcției *Programe și mobilizarea resurselor*, din cadrul ECES și membru al consiliului de administrație ECES. Aceasta lucrează în domeniul alegerilor, democrației și guvernanței de mai bine de zece ani. Cu o diplomă de master în „Guvernare și dezvoltare” de la Institutul de politici și management al dezvoltării și un doctorat în alegerile din Burundi de la Universitatea din Anvers, doamna PALMANS a efectuat cercetări substanțiale pe teren cu privire la alegerile din Africa (în special în statele care se aflau în post-conflict). Aceasta a publicat mai multe articole despre procesele politice și electorale și despre rolul pe care media și organizațiile societății civile îl joacă în acestea. Doamna PALMANS a abordat, în cadrul prelegerii sale, implicarea electorală a femeilor în general și stereotipurile perpetuate în domeniul electoral. Cele mai durabile și democratice societăți nu pot fi fundamentate decât pe participarea deplină și egală a femeilor. Înainte de a-și încheia alocuțiunea, aceasta a dat cuvântul colegei sale, doamna Adina BORCAN, expert în comunicare instituțională și gen, în cadrul Centrului European de Sprijin Electoral.

Prezentarea doamnei Adina BORCAN s-a intitulat *Bariere în calea implicării electorale a femeii: stereotipuri, valori, norme culturale și religioase (orig. Les barrières à l'implication électorale des femmes: stéréotypes, valeurs, normes culturelles et religieuses)*. Panelista a trecut în revistă diversele tipuri de implicare a femeilor: în cadrul organismelor de management electoral,

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ

Departamentul cooperare internațională
tel.: 0213100824
e-mail: relatii publice@roaep.ro

cu ocazia înscrierii în alegeri a candidaților femei, sau în cazul participării la procesele electorale în calitate de alegători. Este cunoscut deja faptul că femeile nu sunt acceptate peste tot în lume în corpul experților electorali sau că numărul femeilor care fac parte din acesta este mai mic decât al bărbaților. De asemenea, s-a menționat faptul că numărul femeilor care se înscriu la cursele electorale este considerabil mai mic în raport cu numărul de candidați bărbați. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că, în calitate de candidate, femeile întâmpină diverse obstacole cum ar fi: mijlocele financiare, sistemul electoral care este adesea deficitar, sentimentul acestora de lipsă a apartenenței sau violența sistemică îndreptată împotriva femeilor implicate în alegeri. Când privește participarea la vot a femeilor, aceasta se raportează și la gradul de disponibilitate al acestora, mai ales în zone defavorizate, unde femeile au o multitudine de sarcini cotidiene, precum îngrijirea copiilor sau agricultura.

Doamna Borcan a prezentat apoi o interesantă situație privind dobândirea dreptului de vot în Europa, după cum urmează:

- Finlanda – 1903;
- Norvegia - 1913;
- Danemarca,
- Islanda – 1915;
- Țările de Jos -1917;
- Germania, Austria, Estonia, Lituania, Ungaria, Irlanda, Polonia și Regatul Unit -1918;
- Belgia, Luxemburg, Suedia – 1919;
- Albania, Republica Cehă, Slovacia -1920;
- România – 1929;
- Spania – 1931;
- Franța – 1944;
- Italia, Croația, Slovenia – 1945;
- Macedonia, Iugoslavia – 1946;
- Malta – 1947;
- Bosnia și Herțegovina – 1948;

- Grecia – 1952;
- Cipru – 1960;
- Monaco – 1962;
- Andora – 1970;
- Elveția – 1971;
- Portugalia – 1976;
- Liechtenstein – 1984;

Stereotipurile pot fi pozitive sau negative, dar chiar și stereotipurile pozitive reprezintă o sursă de discriminare. Astfel, bărbații sunt văzuți ca fiind ambițioși, inteligenți, activi, autonomi, dominanți și agresivi, iar femeile sunt caracterizate de sensibilitate emoțională, compasiune, simpatie și preocupare pentru ceilalți. Dintre stereotipurile care reprezintă bariere de gen, au fost enumerate următoarele:

- *Alegerile/politica sunt afaceri pentru bărbați;*
- *Participarea la alegeri este prea periculoasă* – au fost identificate fenomene de corupție, violență, intimidare etc.;
- *Femeile sunt slabe* (stereotip identificat în societăți în care se resimte puternic discriminarea sexuală);
- *Bărbații sunt lideri mai buni decât femeile.*

Privind *valorile considerate barieră de gen*, au fost prezentate următoarele situații în care rolurile se bazează pe gen (profesii, locuri de muncă etc.):

- Bărbații sunt favorizați, față de femei, întrucât decalajul de școlarizare dintre fete și băieți / dintre femei și bărbați este imens, la nivel global și mai ales în regiunile în curs de dezvoltare.
- Interzicerea participării femeilor își are adesea rădăcinile în cultura tribală. Astfel codurile sociale impun limite severe mobilității femeilor în spațiile publice.

Doamna Borcan a adus în discuție și *normele culturale* ca barieră de gen. Spre exemplu, în Burkina Faso, pentru a obține un certificat de naștere, cetățenii trebuie să fie însoțiți de doi martori. Cu toate acestea, multe femei părăsesc satul de naștere după căsătorie. Este o sarcină grea pentru acestea să găsească martori care să certifice originea lor. Iar în Liban, documentele necesare

pentru înregistrare sunt în mod evident discriminatoare. Femeile trebuie să prezinte dovadă documentară că și-au finalizat învățământul primar, detaliu care nu este cerut bărbaților.

Cât privește *normele religioase*, considerate ca barieră de gen, vorbitoarea a afirmat că există interpretări conservatoare ale preceptelor religioase. Ea a prezentat și câteva situații, ca de exemplu: în unele țări musulmane, a cere un act de identitate cu fotografie reprezintă o problemă pentru femeile care nu au dreptul de a fi fotografiate fără a purta voalul. De asemenea, a fost menționată reticenta acestora de a se lăsa fotografiate și disconfortul bărbaților în momentul fotografierii soțiilor și fiicelor lor au fost. Acestea au fost de asemenea, percepute ca obstacole în calea înregistrării alegătorilor-femei din Afganistan. O altă situație prezentată a fost cea din Uganda, unde cu ocazia alegerilor generale din 2006, femeile s-au opus cererii de a-și scoate voalul pentru a se supune noului sistem de recunoaștere facială și digitală.

Doamna Borcan a discutat, de asemenea, despre *obstacolele structurale*. În acest sens, a dat exemplul izolării sociale și a eliminării interacționării în afara căminului în Guatemala. Mai mult decât atât, alte obstacole structurale identificate sunt și registrul deficitar al stării civile în multe țări în curs de dezvoltare, precum și lipsa actelor de identitate - e.g. în Zimbabwe, multe femei nu dețin cărți de identitate sau dovada documentară a reședinței. În plus, lipsa educației și rata mare de analfabetism sau alte bariere lingvistice sunt considerate obstacole structurale, care limitează considerabil accesul femeilor.

În încheiere, vorbitoarea a mai adus în discuție câteva situații privind discriminarea sistemică de gen în alegeri și mass-media. Astfel, în 2015 mass-media din Elveția a prezentat femeile și politicienii candidați la alegerile federale evitând aproape complet stereotipurile de gen, dar femeile erau clar subreprezentate în texte și imagini. Subreprezentarea generală a femeilor sau, cu alte cuvinte, supra-reprezentarea bărbaților în mass-media este un obstacol în calea realizării egalității de gen în politică și societate.

Un al caz prezentat a fost cel al parlamentarilor din Suedia care și-au folosit poziția de lider de opinie pentru a schimba atitudini asupra genului, folosind rețeaua parlamentarilor suedezi bărbați.

Cât privește Spania, participarea femeilor în luarea deciziilor și reprezentarea de peste 30% în Parlament se datorează unui proces legislativ complex.

În Rwanda crește numărul femeilor parlamentari, mulțumită muncii activiștilor și modelului politic dezvoltat, de inspirație americană. În același timp, Egiptul a creat prima uniune feministă egipteană.

În concluzie, în ciuda rolului central jucat de femei la nivel de familie și societate și contribuției în slujba dezvoltării, acestea au fost sistemic excluse din viața politică și din procesul decizional.

Tradițiile culturale și credințele religioase și-au adus aportul privind limitarea femeilor la activitățile private și împiedică participarea activă la viața publică.

În continuare, atelierul a cuprins prezentările a trei cazuri specifice, după cum urmează:

Cazul Canadei - doamna Karine MORIN, șeful cabinetului ofițerului electoral principal și domnul Stéphane ROBERGE, consilier principal în cadrul Elections Canada, au prezentat o *Analiză comparativă între sexe și punctul focal din cadrul Elections Canada* (orig. *L'ACS+ et le point focal genre à Élections Canada*).

Printre inițiativele principale ale organizației se numără înființarea unui grup de lucru privind probleme incluzive de gen. În intervalul 2020-2021, grupul de lucru a revizuit formele și sistemele pe care organizația le folosește pentru a se asigura că se îndeplinesc direcțiile strategice de modernizare a practicilor de informare de gen ale Guvernului Canadei. Această revizuire face parte din procesul analitic al organizației pentru a se asigura că politicile, programele și sistemele sale reflectă diversitatea populației canadiene.

Organizația integrează în mod pro-activ cercetarea calitativă și cantitativă a părților interesate, perspective diverse ale utilizatorilor, rezultatele testelor de utilizare, cele mai bune practici și alte principii ale gândirii conceptuale centrate pe oameni și proiectarea serviciilor în procesul de luare a deciziilor la toate nivelurile, precum și în monitorizarea acestor inițiative complexe. *Elections Canada* va continua să stabilească valori și cadre de măsurare a performanței la abordările actuale de proiectare a serviciilor centrate pe oameni.

În cadrul *Elections Canada*, 53 dintre angajați sunt femei și 49 dintre acestea se află în posturi de conducere.

Vorbitorul a menționat și legea privind echitatea în muncă și politicile interne împotriva hărțuirii și discriminării și a militat și pentru condiții salariale și de formare egale, în special pentru a permite femeilor accesul la funcții de nivel superior.

ACS - Analiza comparativă între sexe: acest tip de analiză a fost folosită pentru a evalua impactul potențial al politicilor, programelor sau inițiativelor pe diferite categorii de oameni - femei, bărbați sau altele.

Nu se limitează la sex sau gen, ci ia în considerare și ceilalți factori care pot interfera. Genul nu este neapărat problema principală, iar aplicarea acestui program se face prin cercetare, elaborare de legi, politici, programe și procese bugetare și financiare.

Este o analiză utilă în toate etapele dezvoltării politicilor, programelor și legilor și a fost folosită în toate domeniile de activitate ale guvernului federal.

Programele *Elections Canada* au fost implementate pentru a promova participarea electorală a tuturor segmentelor societății, inclusiv a femeilor și grupurilor subreprezentate.

Cazul Madagascar - doamna Maria RAHARINARIVONIRINA, comisar și consilier al Biroului permanent și doamna Liliane RAVAOHARINIRINA, secretar executiv adjunct, din partea Comisiei electorale naționale independente din Madagascar, au vorbit despre promovarea genului în cadrul comisiei. Astfel, pentru ceea ce reprezintă educația și conștientizarea electorală, au fost menționate diferite activități derulate de CENI împreună cu mai multe părți interesate:

În anul 2017 au avut loc două ateliere, unul de consolidare a capacității pentru femei și tineri cu sprijinul *Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare*, în cele 6 provincii ale țării, iar cel de-al doilea de sensibilizare pentru tineri și femei, pentru a-i stimula să își asume datoria de cetățean și să se înscrie pe lista electorală. Atelierul a fost organizat cu sprijinul Asociației AAENA – *Asociația foștilor elevi ai școlii naționale de administrație* din Franța.

De asemenea, reprezentantele comisiei au prezentat următorul calendar de evenimente:

- Martie 2018 - Conferința privind drepturile femeilor, în ceea ce privește participarea politică a acestora (o acțiune organizată de CENI și de Ministerul Populației).
- Aprilie 2019 - Campania de educație electorală civică desfășurată în parteneriat cu EISA – *Institutul Electoral pentru Democrație Sustenabilă Africa*, a făcut posibilă consolidarea

implicării cetățenești într-un mod mai activ, mai ales prin intermediul organismelor societății civile locale, formate în principal din femei.

- Cartografierea zonelor cu număr scăzut de femei și tineri (prezentată deja în timpul Adunării Generale RECEF care a avut loc în Madagascar), în martie 2018 și creșterea gradului de conștientizare a situației din sudul Madagascarului.
- Organizarea unui cadru special de consultare pentru femeile politice (ianuarie 2018) conștientizarea contextului și a provocărilor înregistrării femeilor pe lista electorală.
- Ziua porților deschise - 8 martie 2018: activități în cadrul CENI, consultarea online a listei de alegători și creșterea gradului de conștientizare privind reclamațiile.

Conform recensământului din 2018, femeile reprezintă mai mult de 51% din populația malgașă. Comisia electorală, prin acțiunile sale, încearcă să stimuleze participarea femeilor la toate etapele procesului electoral, în calitate de alegători, candidați, membri ai secțiilor de votare, observatori. Iar obiectivul principal al CENI Madagascar este de a face lista electorală cât mai fiabilă prin îmbunătățirea ratei de înregistrare a femeilor. Conștientizarea femeilor în ceea ce privește participarea lor activă la procesele electorale nu trebuie făcută doar la nivel teritorial, ci și în mediul profesional.

O concluzie realistă a fost pronunțată: *Lipsa motivației și educației femeilor din Madagascar face ca problematica genului să fie o provocare permanentă.*

Cazul Niger a fost prezentat de către doamna Mariama KATAMBE, șef al Departamentului de comunicare, instruire, conștientizare, educație civică și acreditare, din cadrul Comisiei electorale naționale independente din Niger.

Nigerul este o țară cu o suprafață de 1.267.000 km pătrați, cu o populație de 21.000.000 locuitori, din care 51% sunt femei. Este o țară predominant musulmană. Din păcate, femeile sunt subreprezentate în organele decizionale din cauza prejudecăților socio-culturale. Prin urmare, Asociațiile femeilor nigeriene sunt mereu în alertă pentru a îmbunătăți acest lucru.

Experta comisiei electorale din Niger a menționat faptul că egalitatea de gen a fost întotdeauna o problemă sensibilă. Spre exemplu, din 19 comisari electorali, doamna Mariama KATAMBE este singurul reprezentant de gen feminin. Dată fiind funcția pe care o are în cadrul comisiei, de responsabil pentru *Departamentul comunicare, instruire, conștientizare, educație*

civică și acreditare, cu sprijin din partea președintelui CENI și a partenerilor, a încercat să îmbunătățească reprezentarea feminină în funcții electivă. De asemenea, a organizat cursuri de formare și forumuri pentru tineri și femei.

În prezent, în Adunarea Națională din Niger, din 166 de parlamentari, 50 sunt femei (31% din numărul total). Pe de altă parte, la nivel administrativ, organizațiile de femei continuă să militeze pentru creșterea cotei de reprezentare. Dacă în 1991 era o singură femeie deputat, acum sunt 50.

